

VILNIAUS GLOBĖJO ŠV. KRISTOFORO KANKINYSTĖS APRAŠYMAS (BHG 310)

DARIUS BARONAS

Šv. Kristoforas (Kristupas) yra daugeliui vilniečių gana dažnai girdimas vardas. Turime Šv. Kristoforo kamerinį orkestrą, kasmet vasaromis rengiami Kristupo festivaliai, nuo 1998 m. Lietuvos sostinei ypač nusipelnę žmonės ir organizacijos apdovanojamos šv. Kristoforo statulėlėmis, mokiniai lanko Šv. Kristoforo gimnaziją, progimnaziją ir t. t. O svarbiausia yra tai, kad nuo pat 1387 m., kai buvo sukurta savivalda, Vilniaus miesto magistrato antspauduose vaizduotas Kristoforas – Kristų nešantis šventasis, kurio graikiškas vardas kaip tik tai ir reiškia¹. Antra vertus, nesuklysimė pastebėdami, kad iki šiol lietuviškoje kultūrinėje erdvėje labiausiai į akis krenta tik labiausiai legendinės (fiktyvios) iš antrinių ir tretinių šaltinių perimtos žinios apie šv. Kristoforą. Nemaža dalimi tokią padėtį galime paaiškinti tuo, kad apskritai visi mūsų dienas pasiekę jo gyvenimą ir tikėjimo liudijimą perteikiantys tekstai didžiąja dalimi yra literatūriniai kūriniai, kuriuose istorinės tiesos grūdo reikia ieškoti su ypač stipriais antikinio pasaulio tyrėjo žibintais. Kitas dalykas, kurį taip pat reikia pažymėti, yra tas, kad mūsų kultūrinėje erdvėje labai menkai žinoma apie šv. Kristoforo kultą, ilgus amžius klestėjusį praktiškai visose krikščioniškos Europos šalyse ir tolimesniuose kraštuose². Šio šventojo gerbimo pėdsakų palyginti gausiai yra išlikę iki mūsų dienų. Būtent įvairiuose Europos kraštuose matytos šv. Kristoforo freskos, paveikslai ir skulptūros man vis primindavo tą nuostabų lokalumo ir universalumo lydinį, kurį vis dar galime regėti Vilniaus senamiestyje. O šiais 2023 m. švenčiamas Vilniaus miesto 700 metų jubiliejus kaip tik

Publikacija parengta vykdant Vilniaus miesto savivaldybės remiamą tyrimą „Gedimino laiškai. Lietuvos sostinės Vilniaus atodangos“.

¹ Daugiau apie tai žr. Edmundas Rimša, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės miestų antspaudai*, Vilnius: Žara, 1999, p. 568–614.

² Žr., pvz., Hans Friedrich Rosenfeld, *Der hl. Christophorus: Seine Verehrung und seine Legende. Eine Untersuchung zur Kultgeographie und Legendenbildung des Mittelalters*, Leipzig: Harassowitz, 1937.

ir suteikė papildomą akstiną maloniam skaitytojui pateikti šv. Kristoforo kankinystės aprašymą, išverstą iš viduramžių graikų kalbos. Šis tekstas, tikiuosi, leis išvysti naujus, gal net kažkiek netikėtus šv. Kristoforo bruožus, kuriais bus papildyta šio šventojo ne mažiau žavinga lotyniška *Aukso legendos* versija³. Taip pat jau dabar norėčiau nuoširdžiai padėkoti profesorei Tatanai Aleknienei už pagalbą verčiant ir kantriai aiškinantis ne visai lengvai perprantamas graikiško teksto vietas⁴. Tikiuosi, kad žemiau pateikiamas vertimas bus ir pakankamai tikslus, ir pakankamai rišlus tekstas.

Seniausių patikimų žinių apie šv. Kristoforą išlikę nedaug. Net ir seniausiuose išlikusiuose graikiškuose ir lotyniškuose šv. Kristoforo kankinystės aprašymuose esanti stačiai neįtikėtinų epizodų ir stebuklų gausa net ir geranoriškiausius, bet kartu rimtus ir kritiškai šaltinio teksto atžvilgiu nusiteikusius tyrėjus varė į neviltį ir skatino manyti, kad tie tekstai istorijos mokslo požiūriu yra beverčiai. Pavyzdžiui, dėl šios priežasties vienas iš bolandistų⁵ tėvų-kūrėjų Danielius Papebrochas SJ (1628–1714) jau buvo pradėjęs perrašinėti graikišką kankinystės aprašymą, bet darbą nutraukė jo neužbaigęs būtent dėl istorinių žinių (menamo) stygiaus⁶. Šiuo atžvilgiu jis tikrai nebuvo išskirtinis. Todėl, nors ir lakoniškai, bet turime pažymėti, kad moksliskai kritiškas nusiteikimas net ir pačioje Romos Katalikų Bažnyčioje jau kelis amžius reikėsi taip stipriai, jog XX a. antroje pusėje peržiūrėjęs Romos martyrologą, iš jo buvo išbrauktas šv. Kristoforas drauge su kai kuriais kitais šventaisiais, kurių istorinio egzistavimo tikrumo faktas kėlė labai jau dideles abejones⁷. Nepaisant to, tarp krikščionių jis ir toliau

³ Jokūbas Voraginietis, *Aukso legenda arba šventųjų skaitiniai. Antra knyga*, vertė Veronika Gerliakienė, Nijolė Klingaitė-Dasevičienė, Sigitas Narbutas, Vaidilė Stalioraitytė ir Tomas Veteikis, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2008, p. 13–19.

⁴ Žinoma, kad bet kokie galimi vertimo netikslumai lieka vien tik šių eilučių autoriaus atsakomybe.

⁵ Bolandistų draugija – mūsų laikais tai jėzuitų ir pasauliečių susivienijimas, kurio svarbiausias tikslas – graikų, lotynų ir Rytų krikščionių bei naujesnių laikų hagiografinių šaltinių kritinis tyrimas, jų publikavimas ir šventųjų kulto įvairiausių apraiškų nagrinėjimas. Pavadinimas kilęs nuo flamų jėzuito Jeano Bolland (1596–1665), kuris davė pradžią fundamentaliai hagiografinių šaltinių rinkiniui *Acta Sanctorum*. Svarbiausias periodinis bolandistų leidinys – nuo 1882 m. leidžiami *Analecta Bollandiana*.

⁶ *Acta Sanctorum. Julii t. VI.*, Antverpia: Apud Jacobum du Moulin, 1729, p. 143. Šiame leidinyje esama gausių išrašų iš įvairių hagiografinių šaltinių ir komentarų bei lotyniška šv. Kristoforo *passio* (*ibid.*, p. 125–149).

⁷ Plg., pvz., *Martyrologium Romanum ad novam Kalendarii rationem et ecclesiasticae historiae veritatem restitutum. Gregorii XIII Pont. Max. iussu editum. Accesserunt notationes atque tractatio de Martyrologio Romano auctore Caesare Baronio Sorano, congregationis Oratorii*

susilaukia populiarumo (minėjimo diena – liepos 25) ir yra gerbiamas kaip keliautojų globėjas, saugotojas nuo žaibo, krušos, staigios mirties ir kitų nemalonių atsitikimų.

Ruošiant publikuoti vertimą, mums labai parankus pasirodė Davido Woodso straipsnis, kuriame siekiama pateikti šviežesnę požiūrį į seniausius šv. Kristoforo kankinystės aprašymus graikų ir lotynų kalbomis (*Acta*)⁸. Daugiausia juo pasiremdami ir perteiksime tuos dalykus, kurie yra minimaliai būtini norint geriau perprasti žemiau pateikiamo vertimo tekstą.

Ir mūsų verstame, ir daugelyje kitų aprašymų teigiama, kad šv. Kristoforas savo žemišką gyvenimą užbaigė dėl Romos imperatoriaus Decijaus (249–251) sukkelto visuotinio krikščionių persekiojimo. Tokia žinia negali būti laikoma patikima vien dėl to, kad minėtasis imperatorius Romos valstybę valdė tik keletą metų. Dar svarbiau pažymėti, kad graikiškame kankinystės aprašyme minima marmaritų kohorta yra paliudyta kitų istorinių šaltinių, tačiau ji – *Cohors III Valeria Marmaritarum* – atsirado tik prie imperatoriaus Diokletiano (284–305). Jos sukūrimą Woodsas sieja su romėnų kariuomenės žygiu į dabartinės Libijos teritoriją, kur tuo metu gyveno marmaritų tauta/gentis (302 m.). Jo metu šalis buvo nuniokota, daug gyventojų paimta į nelaisvę. Iš belaisvių suformuota marmaritų kohorta, tarp kurios karių atsidūrė ir būsimasis kankinys. Pats dalinys buvo dislokuotas Sirijoje – šalyje, kurioje ir vaizduojama šv. Kristoforo kankinystės drama.

Kankinystės aprašyme pažymima, kad Kristoforas, kurio pirmas (menamas) vardas buvo Reprebas (t. y. Paniekintasis)⁹, priklausė kinokefalų/šungalvių genčiai. Kinokefalai – tai antikinėje ir Viduramžių etnografinį turinį turinčioje raštijoje yra gana dažnai sutinkamos mitinės būtybės, vienas tipas iš daugelio kitų, kurių to meto žmonių vaizduotėje knibždėte knibždėjo – juo daugiau, juo toliau rašytojas ar jo auditorija buvo nutolę nuo aprašomų geografinių platumų¹⁰. Tačiau mūsų atveju, kaip pastebi Woodsas,

presbytero, Antverpiae: Ex officina Christophori Plantini, Architypographi Regii, 1589 (*secunda editio ab ipso auctore emendata et compluribus aucta*), p. 326 (liepos 25 d. įrašas) ir *Martyrologium Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatum*, [Città del Vaticano]: Typis Vaticanis, 2004 (editio altera).

⁸ David Woods, „St. Christopher, bishop Peter of Atalia, and the Cohors Marmaritarum: A fresh examination“, in: *Vigiliae Christianae*, Leiden–Boston, 1994, t. 48, Nr. 2, p. 170–186.

⁹ Taip vardą *Reprebus* sulietuvina Tomas Veteikis; žr. Jokūbas Voraginietis, *op. cit.*, p. 13.

¹⁰ Žr., pvz., Ian Wood, *The Missionary Life: Saints and the Evangelization of Europe, 400–1050*, Harlow: Longman, 2001, p. 250–253.

tokio apibūdinimo nereikia priimti pernelyg paraidžiui. Įdomybė slypi tame, kad jau Herodotas aprašydamas dabartinės Libijos teritoriją pažymėjo ją buvus apgyvendintą kinokefalų, todėl labai galimas daiktas, kad pirminio graikiško teksto autorius tiesiog pademonstravo savo klasikinės literatūros apsiskaitymą¹¹. Toks dalykas praslydo pro daugybės vėlesnių skaitytojų ir šv. Kristoforo gerbėjų akis – dalis, regis, nuoširdžiai tikėjo jo kinokefališka, t. y. radikaliai kitoniška kilme. Ko gero, raiškiausiai toks įsivaizdavimas matyti iš tų XVI–XIX a. ikonų ir freskų, kuriose šv. Kristoforas perteikiamas su šuns galva¹².

Šv. Kristoforo kankinystės aprašymuose sutinkamas Atalijos vyskupas Petras, išpirkęs kankinio palaikus ir juos išsigabenęs į savo miestą. Aiškiau identifikuoti šį asmenį pavyko tik tada, kai į mokslinę apyvartą po 1980 m. buvo įtraukti etiopiško Aleksandrijos vyskupo Petro kankinystės aprašymo duomenys. Jų analizė leido pateikti tikėtiną versiją, rodančią, kad iš šv. Kristoforo kankinystės aprašymo žinomas Petras yra iš kitų šaltinių žinomas Aleksandrijos vyskupas Petras, pats žuvęs kankinio mirtimi 311 m. lapkričio 25 d.¹³ 302 ir 311 m. įvykiai – romėnų žygis prieš marmaritus ir vyskupo Petro kankinystė – leido Woodsui nustatyti pakankamai tvirtus atskaitos taškus, tarp kurių ir dera ieškoti šv. Kristoforo kankinystės metų (diena – gegužės 9 d. – nuo seno buvo žinoma iš hagiografinių šaltinių). Atlikus atitinkamą tyrimą išaiškėjo, kad šv. Kristoforas kankinio mirtimi mirė 308 m. gegužės 9 d., o jo teisėjas ir myriop pasmerkęjas buvo imperatorius (cezaris) Maksiminas¹⁴. Visa tai turėję įvykti Antiochijoje. Aukščiau pateikti duomenys, mūsų požiūriu, yra pakankamai patikimi, kad leistų įsitikinti, jog šv. Kristoforas buvo realiai egzistavęs asmuo, savo tikėjimą į Kristų užantspaudavęs brangiausia – savo gyvybės – auka. Mūsų nuomone, šio esminio fakto neturėtų nuneigti nei vėlesnės gausiai suvešėjusios legendos – jos juk, visų pirma, rodo šio šventojo kulto populiarumą, jo dvasinio užtarimo ir gyvenimo žygdarbio pavyzdžio reikalingumą tikinčiųjų kartų kartoms įvairiuose pasaulio kraštuose.

Vertimui iš viduramžių graikų kalbos pasirinktas šv. Kristoforo kankinystės aprašymas, kurį 1882 m. paskelbė Gulielmas van Hooffas, kartu su

¹¹ David Woods, *op. cit.*, p. 326.

¹² Daugiau apie zoomorfinius šv. Kristoforo atvaizdus žr. Дарья Найдёнова, „Зооморфная иконография св. Христофора в искусстве балканских стран“, in: *Studia Slavica et Balcanica Petropolitana*, Sankt-Peterburg, 2020, Nr. 2 (28), p. 107–124.

¹³ David Woods, *op. cit.*, p. 175.

¹⁴ *Ibid.*, p. 176–178.

vertimu į lotynų kalbą („Sancti Christophori martyr is acta Graeca antiqua nunc primum edita“, edidit Gulielmus van Hooff, in: *Analecta Bollandiana*, Bruxelles, 1882, t. 1, p. 121–148). Tekstas transkribuotas iš Leideno universitete saugoto XI a. rankraščio (*Lugdunensis Perizonianus*: PER F 10). Hagiografinių tyrimų lauke ši graikiška šv. Kristoforo kankinystės aprašymo (*passio*) redakcija identifikuojama BHG 310¹⁵.

¹⁵ Žr. *Bibliotheca Hagiographica Graeca*, par François Halkin, Bruxelles: Société des Bollandistes, 1957 (3me éd.), p. 109. Tos pačios redakcijos dar viena versija yra paskelbta: „Acta S. Marinae et S. Christophori“, ed. Hermannus Usener, in: *Festschrift zur fünften Säcularfeier der Carl-Rupprechts-Universität zu Heidelberg überreicht von Rector und Senat der Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universität*, Bonn: Universitäts Buchdruckerei von Carl Georgi, 1886, p. 54–76.

ŠV. KRISTOFORO KANKINYSTĖS APRAŠYMAS

1. Ketvirtaisiais imperatoriaus Decijaus valdžios metais prieš krikščionis kilo didelis bedievių šėlsmas. Po visą imperiją valdžios vyrams buvo išsiųstas nurodymas, kad visų tų pamaldžiai mūsų Dievą garbinančių, kurie paragaus nešvarių valgių, būtų pasigailėta, o tuos, kurie laikysis savo apeigų ir šiam įsakymui nepaklus, nuteisti myriop prieš tai visaip nukankinus ir nubaudus. Valdžios vyrai puolė vykdyti tirono nurodymą, įvairiose vietose suteršė Dievo bažnyčias ir lyg vilkai draskė Kristaus aveles. Tomis dienomis vienas iš imperatoriaus palydovų kare į nelaisvę paėmė palaimintąjį Reprebą ir jį įtraukė į marmaritų¹ kohortos gretas.

Tas vyras buvo didžiai protingas – kad jūs visi žinotumėte, jog Dievui yra mielas kiekvienas bet kurios tautos dievobaimingas žmogus; tokius jis pagal savo valią išbandęs iškelia. Nors jis priklausė kinokefalų² genčiai ir buvo kilęs iš žmogėdrių krašto, tačiau mintimis jis buvo tikintis ir nuolatos mąstė apie Dievo žodžius. Tačiau jis nemokėjo kalbėti mūsų kalba.

2. Matydamas kiekvieną dieną bedievių žudomus krikščionis, jis didžiai liūdėjo. Išėjęs už miesto, kniūbsčias puolė ant žemės ir su ašaromis akyse meldėsi bylodamas: „Viešpatie, Visagali Dieve, išklausk mane nusižeminusio ir parodyk savo gailestingumą man nevertam, duok man kalbėti jų kalba, kad nuėjęs galėčiau demaskuoti tironą.“ Jam taip pasimeldus, staiga prie jo atsirado šviesa spindintis vyras, apsisiautęs žėrinčiu rūbu, ir jam sako: „Reprebai, kelkis! Tavo maldavimas išklaudytas.“ Tam atsikėlus, jis tučtuojau savo ranka palietė jo lūpas, tris kartus papūtė, ir tučtuojau tas galėjo kalbėti kaip buvo prašęs. Pakilęs jis tą pačią valandą nuėjo į miestą. Prisiartinęs prie kalėjimo jis ten išvydo įvairiais būdais kankinamus krikščionis ir lyg būtų pats labiau už juos ištiktas šių kančių, pradėjo kalbėti: „O jūs neteisėto ir sumaištingo suokalbčio tarnai!, jūs tamsybių vedliai!, pilni visokio neteisumo! Kodėl savo sielas atidavėte šėtonui ir mus, Dievo bijančius žmones, stengiatės pražudyti drauge su savimi? Aš esu krikščionis

¹ Marmaritų kohorta – iš romėnų nelaisvėn 302 m. žygio metu patekusių dabartinės Libijos teritorijoje gyvenusios genties atstovų sudarytas karinis dalinys.

² T. y. šungalvių (žr. šios publikacijos p. 203–204).

ir nepakenčiu aukų netikriems ir tuštiesiems dievams.“ Vienas vyras, demonų garbinimo tarnas, išgirdęs jį tatau bylojant, prisiartinio prie jo ir ėmė mušti jam per burną. O palaimintasis, savo žvilgsnį į jį įsmeigęs, tarė: „Esu susaisytytas Kristaus priesako ir todėl negaliu tau ko nors padaryti. Jeigu ir toliau skaudinsi mano širdį, negalėsi likti šalia manęs.“

3. Pasitraukęs šventąjį mušęs žmogus nuėjo pas imperatorių ir sako jam: „Imperatoriau, gyvuok per amžius! Pagal tavo valdžios paliepiamą, magistratui paskelbus tavo dieviškąjį nurodymą ir visiems jam paklusus, žmonių akivaizdoje pasirodė bauginančios išvaizdos jaunuolis, nepaprastai didelio ūgio ir stoto. Jo akys kaip aušrinė žvaigždė, dantys lyg šerno iltys, o daugiau apie jo išvaizdą net negaliu tau nupasakoti. Prieš dievus jis kalba šventvagiškas kalbas ir nepaklūsta tavo dievystės paliepimui.“ Įpykęs imperatorius Decijus tarė: „Gal jis demono apsėstas, kad tau toks pasirodė?“ Ir pasiuntė du šimtus kareivių jį suimti. „O jeigu, – tarė, – jis jums pasipriešins, sukopkite jį gabalais, man tik jo galvą atneškite pažiūrėti, kaip ji atrodo, kad jums jis pasirodė toks įstabus ir didžiai galingas.“

4. Jiems svarstant šį reikalą, palaimintasis Reprebas nuėjo savo keliais ir atsisėdo prie bažnyčios durų. Į žemę įbedęs savo lazda ir susklastęs plaukus, o galvą padėjęs ant kelių, meldėsi taip bylodamas: „Viešpatie, Visagali Dieve, išklausk manęs neverta, Tu, kuris išklausei trijų ugnies apimtų vaikinių, kuriam danguje lenkiasi tavo tarnai, o žemėje giesmes gieda šventieji, kuriam lenkiasi šventieji tavo cherubai ir kurį džiugina jų skrydis! Išklausk manęs, savo tarno, vardan gėrio, kad visiems taptų žinomas didis tavo gerumas, parodytas net ir tokiam kaip aš, neprotingam žmogui. Duok, Viešpatie, kad ši lazda sužaliuotų kaip Aarono lazda ir kad aš galėčiau uoliau pasitarnauti tavo šlovei ir šlovinčiau tave – Tėvą ir Sūnų, ir Šventąją Dvasią per amžių amžius. Amen!“ Jam taip meldžiantis, štai sulapojo lazda ir tas sustiprino Dievo vyro jėgas. Tai išvydęs jis iš karto užsidedė dar didesniu įkarščiu bei uolumu ir toliau meldėsi bylodamas: „Suteik, Viešpatie Jėzau Kristau, man, savo tarnui, tobulo krikščioniško proto ir amžinojo gyvenimo paslapties suvokimą, nes tavo šlovė tveria per amžius. Amen!“

5. Jam besimeldžiant į sodą užsuko mergaitė, kuri paprastai ten skindavosi rožes. Išvydusi jį sėdintį ir raudantį apsisuko, nuėjo ir papasakojo savo kaimynams bylodama: „Priešais Dievo šventovę mačiau raudantį baisios išvaizdos vyrą. Taip jo išsigandau, kad pabėgau kaip nuo slibino.“ Jos pasakojimą nugirdo pasiūstieji kareiviai ir liepė parodyti tą vietą, kur ji matė šventąjį ir jį parodė. Dėl apie tą vyrą girdėtų kalbų jie nedrįso prisiartinti prie jo, bet pribėgo iš kitos pusės ir jį stebėjo. Kai pamatė jį sėdintį

ir raudantį, tarė vienas kitam: „Ko mes išsigandome šito vyro? Jis juk nepavojingas, nes neturi jokio ginklo.“ Prisiartinę sako jam: „Kas tu esi ir ko taip stipriai raudi?“ Jis atsakė tik žodžiais, nepakeldamas į juos akių. Tarė jiems: „Man reikia raudoti dėl kiekvieno žmogaus, nes, kol nepažinau Dievo, niekada nebuvo niekuo kaltintas, o dabar, pažinęs Dievą, esu tironiškai spaudžiamas. Todėl ir raudu, kad dabar, pažinęs gražųjį vardą, patiriu neteisybę.“ Anie tai išgirde gėdijosi toliau su juo kalbėtis. Taip Dievas išaukštino savo tarną.

6. Kariai palaimintajam tarė: „Mes esame pas tave pasiūsti, kad tave surištą nuvestume mūsų imperatoriui, idant išmoktum gerbti dievus, o ne tą Dievą, kurio mes nepažįstame.“ Kristaus karys jiems tarė: „Jei jis to nori, leiskite man eiti su jumis. O manęs supančioto nenusivesite, juk įsikūnijęs Dievas sutraukė nuodėmių pančius ir išlaisvino mus nuo jūsų tėvo šėtono.“ Jam kariai sako: „Jei nenori su mumis eiti, mes sugrižę imperatoriui pasakysime, kad tavęs neradome, o tu eik sau kur nori.“ Palaimintasis Reprebas jiems tarė: „Ne, eisiu su jumis ir parodysiu jums mano Dievo galią, tik truputį manęs palaukite.“ Kareiviai jam sako: „Mūsų tarnybos laikas, už kurį mums buvo sumokėta, pasibaigė, kol tavęs ieškojome, daugiau negalime laukti.“ Tada kupinas Šventosios Dvasios palaimintasis tarė jiems: „Mano broliai, išklauskite manęs ir valgysite kas gera, išvysite Viešpaties galybę.“ Anie visi jam noriai atsakė: „Sakyk mums, ko nori, ir mes tai padarysime.“ „Priešais mane padėkite jums likusio maisto likučius, o aš už jus pasimelsiu, ir jūs išvysite mano Kristaus galybę.“ Anie atnešė ir sudėjo prieš jį likučius. Palaimintasis Reprebas pasimeldė bylodamas: „Viešpatie Jėzau Kristau, kuris palaiminai penkis duonos papločius ir pasotinai gausias minias! Ir dabar esi toks pat, kaip ir anuomet, tad išklausk manęs, savo tarno, ir išpildyk mano prašymą, kad šie įtikėtų matydami tavo nuostabius darbus, nes aš esu tavo tarnas.“

7. Jam taip meldžiantis, štai Viešpaties angelas Rapolas pasirodė šalia jo ir tarė: „Būk drąsus, Reprebai, aš esu pasiūstas tau į pagalbą, kad išpildyčiau visus tavo prašymus.“ Jis tučtuojau palaimino duonos papločius ir jų labai pagausėjo. Palaimintasis Reprebas tarė: „Imkite, valgykite ir pažinkite manojo Kristaus galią. Jis savo tikintiesiems dovanoja ne tik tai, kas ant žemės, bet ir visa, kas yra danguje.“ Kariai matydami nuostabius Viešpaties darbus tartum vienu balsu tarė: „Šlovė tau, Dieve, ir mes tikime į tave, kuris gali išgelbėti visus, kas tavimi pasitiki.“ Didžiai nudžiugęs palaimintasis tarė: „Mano broliai, sakykite man, ar jūs tikrai taip galvojate?“ Jam atsakydami jie tarė: „Aukščiausiojo Dievo tarne, mums esant tamso-

je tu mums tapai žibintu, parodžiusiu mums tikrąjį Dievą.“ Tad juos visus pasiėmęs nuvedė į Antiochiją pas vyskupą Babilą³. Ten jis pats ir kartu su juo buvę du šimtai karių buvo apšviesti⁴. O šventajam buvo suteiktas vardas Kristoforas⁵.

8. Visiems jiems drauge artėjant prie rūmų, šventasis jiems ėmė kalbėti: „Mano vaikeliai, ar žinote, kokį Dievą išigijome? Tiksliau, tai jis mus išigijo. Žiūrėkite, kad išsigandę žemiškų kančių, neišsižadėtume mūsų Dievo, ir kad jis neišsižadėtų mūsų. Kai atvesite mane pas imperatorių Decijų, darykite viską, ką jis jums liepė, o aš už jus melsiuosi. Ir kai du iš jūsų pasikviesiu pas Viešpatį, tada jūs ir ateikite, ir aš už jūsų reikalą stovėsiu.“ Jiems prisartinus prie rūmų, jis ir sako: „Mano broliai, suriškite mane, kad kas pamatęs mane nesurištą jūsų neapkalintų ir jūs per mane nebūtumėte patraukti į teismą.“ Ir nuėję kas sau, rūpinkitės savo išsigelbėjimu. Tad šie liedami gausias ašaras uždėjo jam tinkamą grandinę ir taip nuvedė jį pas imperatorių.

9. Kai tik imperatorius išvydo, koks bausis jo veidas, ataturpintas atsitraukė ir nusisukęs bei sukrėstas būtų jau nuo sosto nuvirtęs, jei jo nebūtų sulaukę jo asmens sargybiniai. Palaimintasis tarė: „O nelaimingiausias ir niekingiausias karaliūne! Jei manęs, Dievo tarno, taip išsigandai, tai kaip pačiam Dievui pasiteisinsi dėl per tave pražudytų šventųjų? Dėl to Dievas tave baus per visus amžius.“ Imperatorius jam sako: „Kokio tikėjimo, likimo ir giminės esi ir koks tavo vardas?“ Palaimintasis Kristoforas tarė: „Esu krikščionis, tėvų man suteiktas vardas Reprebas, o po šventojo krikšto vadinuosi Kristoforas. Mano giminę rodo mano veidas.“ Imperatorius Decijus tarė: „Esi pavadintas kvailu vardu, jis tau neišeis į naudą.“ Šventasis tarė: „Kvailas yra *jūsų* vardas, nes atmetę Dievą lenkiate akmenims.“

³ Lotyniškuose šv. Kristoforo kankinystės aprašymuose nurodoma, kad jam krikšto sakramentą suteikė kunigas Petras, kurį reikia tapatinti su Atalijos Petru, t. y. Aleksandrijos vyskupu Petru. Tuo tarpu graikiškuose tekstuose sutinkamas Babilas veikiausiai yra vėlesnio laikmečio interpoliacija, duodanti nuorodą į garsųjį Antiochijos šventąjį kankinį vyskupą Babilą; žr. David Woods, *op. cit.*, p. 177–178.

⁴ T. y. pakrikštyti. Graikų ortodoksų bažnytinėje raštijoje įprasta naudoti įvairius žodžius, nusakančius šio Sakramento poveikį žmogaus sielai: Γέννησις (gimimas), Αναγέννησις (naujas gimimas/atgimimas), Ανάπλασις (naujas kūrimas/atkūrimas; pr. *remodelage*); Σφοραγίς (antspaudas); Χάρισμα (dovana iš malonės, pr. *don gratuit*) Φώτισμα (apšvietimas, pr. *illumination*); Λουτρόν (nuplovimas; pr. *bain*); žr., pvz., Nicolas Cabasilas, *La Vie en Christ. Livres I-IV*, introduction, texte critique, traduction et annotation par Marie-Hélène Congourdeau, (ser. *Sources Chrétiennes*, 355), Paris: Les Éditions du CERF, 2009, p. 140–141.

⁵ Χριστοφόρος – Nešantis Kristų.

Imperatorius sako: „Pasigailėk savo kūno ir paaukok dievams, o aš visiems raštu įsakysiu, kad tave padarytų dievų žyniu.“ Šventasis tarė: „Aš saugau savo sielą, todėl tikiu į tikrąjį Dievą. Tepražūsta dievai, kurie nesukūrė nei dangaus, nei žemės!“

10. Decijus tarė: „Pakabinkite jį už plaukų, o prie jo kojų pririškite didelį akmenį, ir jam sakykite: „Paaukok dievams, kad liktum gyvas!“ O jis sako: „Neaukosiu!“ Tada liepė jį daužyti kalavijais kalbėdamas: „Nebūk kvailas, paaukok dievams!“ Šventasis Kristoforas tarė: „Šio pasaulio kančios yra laikinos, o tavęs, savavali, laukia amžinoji ugnis!“ Tada įtūžęs imperatorius liepė jo kūną liesti trimis degančiais deglais. Kai kurie iš aukštųjų pareigūnų imperatoriui bylojo: „Meldžiame tavo galybės, neleisk šiam vyrui mirti tokiose kančiose – jis mums visai patinka. Geriau pabandyk paveikti jį švelnumu.“ Imperatorius sako: „Išlaisvinkite jį iš pančių.“ Ir taip toliau jam kalba: „Ateik čia, gražiausias vyre! Išpažink dievus ir patenkinsiu visus tavo norus. Mat noriu, kad tu būtum mano karietos važnyčiotoju.“ O Kristaus kankinys tarė: „Jei to nori, tapk krikščionimi kaip aš.“ Decijus tarė: „Aš tave raginau paaukoti dievams, o tu mane verti juos palikti?!“

11. Pareigūnų būrys sakė: „Meldžiame tavojo dieviškumo! Matome, kad šis vyras yra svetimšalis, tad liepk atvesti gražių moterų, kad meilės joms pastūmėtas jis paaukotų dievams.“ Toks pasiūlymas imperatoriui patiko ir jis liepė surasti dvi kekšes, papuošti jas dailiais rūbais ir pažadėjo joms gausiai atlyginti, jei tik jos sugebės įtikinti šventąjį paaukoti dievams. Tada uždarė jas kartu su juo mažame kambarėlyje.

Palaimintasis atsiklaupęs meldėsi taip bylodamas: „Pažvelk, Viešpatie, jie virvėmis paspendė spąstus mano kojoms ir stumia mane į suklupimo kelią. Saugok mane, Viešpatie, ištrauk mane iš nusidėjėlio, neteisingo ir klastingo žmogaus rankų. Jie susimokė prieš mane, nepalik manęs, idant jie neišpuiktų, nes tau priklauso šlovė per amžių amžius. Amen!“ Pakilęs jis stovėjo toje vietoje, kur meldėsi, ir atsigręžęs į moteris prabilo: „Ko norite iš manęs?“ Šios gi pamačiusios jo veidą sumišo ir kaip begalėdomos bandė pasislėpti viena kitos glėbyje.

12. Šis vėl joms tarė: „Ko atėjote pas mane?“ Jos tarė: „Meldžiamasai, imperatorius mus atsiuntė pas tave, kad paklausytum mūsų patarimo ir taip išgelbėtum savo gyvybę.“ Palaimintasis joms tarė: „O dabar ką jūs sakysite? Ar paklausysite manęs ir išpažinsite mūsų Viešpatį Jėzų Kristų?“ Šios tarė: „Vargas mums, nes mus ištiko žiaurus reikalas. Jei pasakysime, kad netikime į Kristų, tada jis mus užmuš, o jei pasakysime, kad tikime, tada mus užmuš imperatorius.“ Šventajam laukiant, ką gi jos dabar

pasakys, jos viena kitai kalbėjo: „Geriau jau mums šituo patikėti. Juk kartą girdėjome kaip vienas diakonas aiškino, kad Kristus duoda ne tik tai, kas ant žemės, bet ir visa, kas yra danguje, ir tikintiems jis dovanoja amžinąjį gyvenimą.“

13. Tada viena iš tų moterų, vardu Kalinikė, jam tarė: „Tikime į Kristų, apie kurį kalbi. Tik pasimelsk, kad būtų pamirštos mūsų nuodėmės, nes daug jų turime.“ Palaimintasis joms tarė: „Kokios nuodėmės jus slegia? Ar žmogžudystė, ar kerėjimai? Sakykite man ir aš už jus pasimelsiu.“ Jos gi tarė: „Visai ne, pone! Priešingai, mes gelbėdavome nukentėjusius nuo galvažudžių ir parduodamus vergus išlaisvindavome už tą patį auksą, kurį gaudavome už savo kekšavimą.“ Padaręs kryžiaus ženklą palaimintasis ant jų galvų uždėjęs rankas meldėsi kalbėdamas: „Viešpaties Jėzau Kristau, išgelbėk šias savo tarnaites ir padaryk jas savo dvasinės kaimenės avelėmis, kad jos būtų įtrauktos į visų tavo šventųjų būrį. Amen!“ Joms klausantis to, ko po maldos jas mokė šventasis, įėjo kalėjimo prižiūrėtojas ir tarė: „Jūs kviečia imperatorius.“ Ir pirmas atėjęs sako imperatoriui: „Kaip suprantu, jos greitai įtikino tą vyrą. Ten nuėjęs radau juos besišnekučiuojančius drauge susėdus.“ Imperatorius liepė pirma atvesti tas dvi moteris ir joms tarė: „Ar įtikinote tą vyrą paaukoti dievams?“ O jos atsakė: „Priešingai, tai mus įtikino tas vyras. Juk niekas kitas negali suteikti išgelbėjimo tik tas Dievas, apie kurį byloja jo tarnas Kristoforas.“ Tada imperatorius joms sako: „Ir jūs tapote apkerėtos ir nusigrėžėte nuo dievų?“

14. Akvilina tarė: „Vienas yra Dievas, sukūręs dangų ir žemę. O tavo dievai tėra pelenai ir niekam negali padėti.“ Decijus tarė: „Ar nesakiau, kad jūs apkerėtos ir todėl atkritote nuo manęs?“ Akvilina tarė: „Nesame pakerėtos, tačiau norime numirti tikėdamos į Dievą.“ Tada įniršęs imperatorius liepė ją pakabinti už plaukų, o prie kojų prikabinti dvi girnarpuses. Kai tarnai skubėdami padarė kas buvo įsakyta, jos viduriai pradėjo plyšti nuo akmenų svorio. Ji pažvelgė į šventąjį ir jam sako: „Meldžiu tave, Dievo tarne, pasimelsk už mane!“ Ir šventasis Kristoforas ėmė melstis: „Viešpatie Jėzau Kristau, meldžiu tave, būk gailestingas savo tarnaitėi Akvilinai, suteik jos sielai ramybę ir neleisk jai daugiau kentėti šios bausmės!“ Taip jam pasimeldus, Dievo tarnaitė užmigo ramiu miegu atidavusi savo dvasią į Dievo rankas balandžio mėnesio pirmąją dieną.

15. Imperatorius, liepęs palaimintosios Akvilinos kūną numesti priešais Kalinikę, jai sako: „Kalinike, pasigailėk savęs ir paaukok dievams. Kokia nauda šiai nelaimingajai iš to, kad pati save paliko be saldžiosios šviesos? O dabar raginu tave – protingą dievų draugę, nueik, paaukok

dievams ir pati savęs pasigailėk, kad nepriverstum manęs sunaikinti tavo grožio.“ Ji tarė: „Imperatoriau, kokiems dievams man liepi paaukoti?“ Jis tarė: „Dzeusui, Apolonui ir Herakliui.“ Kalinikė tarė: „O kur yra tie dievai?“ Apsidžiaugęs imperatorius liepė nuo rūmų iki pat šventyklos ištiesti lino audinio taką, o liaudį apšlakstyti įvairiausiais kvepalais. Žynys nešė vainiką ant padėklo, šaukliai skardžiai šaukė: „Dievų draugė Kalinikė aukoja dievams!“ O Viešpaties avelė įžengia į stabų šventyklą ir sako: „Kuris iš jūsų dievų yra pats didžiausias?“ Tai išvydę žyniai didžiai nudžiugo manydami, kad nori parpuolusi jį pagarbinti, ir parodė jai Dzeuso statulą. O Kalinikė įsmeigusi žvilgsnį į žynius ir visus ten pat stovinčius tarė: „Pažvelkite į mane ir žiūrėkite, kokią auką paaukosiu didžiajam dievui.“ Įsmeigusi žvilgsnį į Dzeuso stovylą, o dešine ranka jį supurčiusi, tarė: „Jei esi dievas, prabilk į mane, nes atėjau tau patarnauti. Tad ką man liepi padaryti?“ Nebuvo jokio garso, nieko nebuvo girdėti. Ji ir vėl tarė: „O graikų dieve, prabilk į mane.“ Ir pajuokdama tarė: „Vargas man, nusidėjėlei! Dievai pyksta ant manęs. Todėl ir nesikalba su manimi, kad aš juos atstūmiau. O gal jie apimti miego?“

16. Žyniai tarė: „Atgailauk visa siela“. Šventoji jiems sako: „Bet jeigu aš stipriai juos išjuokusi negaunu atsakymo, tai gal jūs, jiems be perstojo tarnaujantys, išprašysite man atleidimą, kad regėdama juos bylojant jums ir priimant mano atgailą, įsitikinčiau juos išties esant dievais, taip stipriai mylinčiais žmones.“ Žyniai visai nebežinojo ką dėl to daryti, o šventoji atsikususi į stabus tarė: „Graikų dievai, klausykite manęs ir tarkite man, ar priimate mano atgailą. O jeigu nesate dievai, tai kodėl pramanais klaidinate žmones?“ Surišusi savo galvos apdangalą ir juostą, užmetė ant Dzeuso statulos, apvyniojusi pažvelgė į dangų ir ėmė melstis: „O Dieve, viso kas gera teikėjau ir mūsų sielų gelbėtojai, padėk man, Viešpatie, šią valandą!“ Ir iš visų jėgų patraukusi Dzeuso statulą, ją sudaužė. Nubėgusi prie Heraklio, nuvertė ir jį sudaužydama į smulkius gabalėlius. Priėjusi prie Apolono tarė: „Bėk, graikų dieve, jei tik gali. Ateinu prie tavęs įniršusi.“ Aplėbusi jį rankomis, patraukė ir nuvertė jį ant žemės, ir dar kartą puolusi sudaužė. Tada tarė žyniams: „Susirinkite savo dievų kaulus, sulipdykite juos alieju mi su druska. Argi tas, kas sau negali padėti, kaip nors galės išgelbėti kitą?“

17. Sulaikę žyniai ją nuvedė pas imperatorių kalbėdami: „Šią pasiūtėlę, o imperatoriau, kodėl mums atvedei – ji išvartė ir sutrupino didžiuosius dievus? Jei jos nebūtume sulaikę, nebūtų palikusi nė vieno dievo.“ Decijus tarė: „Ar tu, blogiausioji ir pikčiausioji moteriške, nepritarei man, kad reikia aukoti dievams?! Ir kaip tu išdrįsai – užuot jiems nuliejusi ir paaukoju-

si kvapiųjų aliejų, juos nuvertei ir sutrupinai?!“ Kalinikė tarė: „Paaukojau tuos, kurie man pasitaikė. Jei nori, atrisk mane ir mano Dievo padedama nė vieno nepaliksiu. Aš tik pajudinau akmenis, kaip statybose. Ar tokie yra jūsų dievai, kad juos nugali moterys? O aš skelbiu Dievu esant tą, kurio niekas negali įveikti.“ Visai jau įniršęs imperatorius sako: „Kuo greičiau man pakvieskite meistrą dailidę!“ Jam atėjus, tarė jam Decijus: „Tučtuojau pagamink man tvirtą rėmą, uolektinį, perpjautą per vidurį. Užkabink jį ant dviejų stulpų ir man pristatyk, kad galėčiau ją pražudyti žiauria mirtimi.“ Pareigūnų būrys tarė: „Štai jau darbas gatavas“, ir jį pastatė priešais imperatorių.

18. Ir jis liepė ją persmeigti ilgu iešmu nuo kulno iki pat peties ir įstrižai pakabinti. O prie kojos ir prie rankos prikabino du didelius akmenis, kad perplėštų ją pusiau. Gi ji pažvelgusi į palaimintąjį Kristoforą, tarė: „Aukščiausiojo Dievo tarne, pasimelsk už mane.“ Ir jis pradėjo melstis tardamas: „Visų savo šventųjų Dieve, įskaityk savo tarnaitės kančią į jos teisumą, nes Tu esi vienintelis žmonių mylėtojas ir gailestingas per amžius. Amen!“ Jam taip pasimeldus, Dievo tarnaitė Kalinikė tarė: „Viešpatie, į tavo rankas atiduodu savo dvasią. Išpirkai mane, Viešpatie, tiesos Dieve.“ Tai tarusi, užmigo ramiu miegu balandžio mėnesio antrą dieną. Imperatorius liepė saugoti šventųjų kūnus iki rytojaus dieną ateis ir šventojo Kristoforo eilė. Kankinių vainikais Akviliną ir Kalinikę apvainikavo mūsų Viešpats Jėzus Kristus, kuriam šlovė per amžius. Amen!

19. Kitą dieną imperatorius, sėdęs į teisėjo krasę, liepė atvesdinti šventąjį ir jam sako: „Beproti, bjauraveidi, bjauravardi, svetimveidi, tau nepakako tavo paties pražūties, bet dar ir puikiausioms miesto gražuolėms keraiš galvas susukai? Reikėjo, kad tu vienas būtum pražudytas, o ne miesto puikiausioji gražuolė Kalinikė. Dabar sakyk tik vieną žodį: aukoji dievams, ar ne?“ Nusijuokęs palaimintasis Kristoforas tarė: „Teisingai buvai pavadintas Decijumi, mat esi imlus (δεκτικος) velnio veikimui. Juk iš tikrųjų jo veikimo varomas vis dar nesupranti, kad neaukosiu į tave panašiams besieliams ir kurtiems stabams. Juk kiek kartų tau sakiau, kad ne tik aš neaukosiu, bet, jeigu tai būtų įmanoma, neleisčiau daugiau ir tau pačiam jiems aukoti. Bet, kaip matyti, nesi vertas pažinti šį tikrąjį tikėjimą į manąjį Kristų. Būk vyras, varžove. Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus padedamas noriu tau pristatyti gausybę darbininkų.“

20. Taip sakydamas jis tuoj pat išvysta tuos du šimtus kareivių, sugrįžusius iš kelionės ir atėjusius atgalios, ir jiems sako: „Ateikite, vaikai, paklausykite manęs, išmokysiu jus Viešpaties baimės.“ O kariai šalin numetę

savo ginklus, puolė palaimintajam Kristoforui į kojas ir jį sveikino: „Būk sveikas, šaunusis mūsų šviesuly ir tiesos vedly. Gi nebijosime blogybių, nes per tave Dievas yra su mumis.“ Imperatorius matydamas, kad jie visi kaip vienas atidavė pagarbą kankiniui, sušuko: „Sukilai prieš mane?“ Šventasis atsakė: „Nebijok, imperatoriau, nebus jokio varžovo, kuris norėtų iš tavęs paveržti tau parengtą ugnį, tik tu būsi jos paveldėtojas.“ O kariai prabilo: „Žinok, imperatoriau, mes esame krikščionys. Nuo tada, kai mus nusiuntei pas šį Dievo tarną, ir iki pat dabar sotinamės dangiškąja duona. Ir neišsizadame Dievo, turėdami tokį vedlį ir puikų ganytoją, mūsų poną Kristoforą.“

21. Tada imperatorius nusiminęs ėmė įtikinėti kareivius kalbėdamas: „Kuo aš jums, brangieji kariai, nusidėjau, kad jūs nuo manęs nusigrėžėte? Ar jūsų žirgai sublogo? Ar jūsų rūbai nusidėvėjo? Jei jus kuo nors, to nežinodamas, nuliūdinau, dovanokite man. Jei ką nors pasilaikiau, gražinsiu dvi gubai. Tik prašau, neapleiskite manęs!“ O visi kariai lyg vienu balsu tarė: „Bjaurimės tavo mintimis, o mūsų žirgus tu pats turėk, ir mūsų davinius pats valgyk, ir mūsų rūbais pats renkis tave priimsiančiam pragarui. Mes gi nuo tada, kai sutikome Dievo tarną, tapome subrendę. Ir priėmę kietą mairą, perniek laikome tavo kankinimus ir tavo tariamus dievus. Išpažindami gyvąjį Dievą mes turime galią tave niekinti.“ Tada įtūžęs, o dar labiau išsigandęs, kad juos matydami kiti kariai neimtų sekti Kristumi, imperatorius paskelbė jiems nuosprendį. Ir to savavaliu liepimu surištiems dviem šimtams karių kalaviju buvo nukirstos jų brangios galvos. Užkūrus didžiulę krosnį, įsakė ten sumesti šventųjų kūnus. Balandžio mėnesio 7 d. jie baigė gyvenimą mūsų Viešpatyje Jėzuje Kristuje, kuriam šlovė per amžius. Amen.

22. Imperatorius liepė atvesdinti šventąjį Kristoforą ir jam sako: „Išprotėjęs dievų priešė, iš kur toks tavo įžūlumas, kad mane palikai be kariuomenės?!“ Tarė jam Kristus kovotojas: „Ne aš dėl to kaltas, o Kristus, kuris išrenka iš mėšlo auksą, vertuosius pašaukia į savo karių būrį ir gelbsti tuos, kurie pasitiki Juo. Turėk drąsos, kad galėtum pasipriešinti tiems, kurie eina pas mano Viešpatį Jėzų Kristų. Jei dar būsiu gyvas šiame pasaulyje, daugelį per mane atvesi pas Viešpatį.“ Imperatorius tarė: „Kiek dar aš tave pakešiu?! Jeigu nenori aukoti dievams, pritaikysiu tau galybę bausmių ir iškankintas įvairiais kankinimais paklusi ir dievus pagerbsi.“ Atsakydamas šventasis Kristoforas tarė: „Savavali, velnio išpera, tamsos paveldėtojai ir pražūties vedly, negalvok, jog dėl tavo grasinimų aš išsigąsiu. Juk aš turiu mane skydu dengiantį Dievą ir tavo grasinimų aš nebijau!“ Tada įtūžęs imperatorius tarė savo tarnams: „Padarykite bronzinį suolą ir jį per vidurį pragrežkite iš keturių pusių ir ten jį kaiščiais prikalkite.“ Paskui liepė

atnešti šimtą septyniasdešimt malkų ryšulių ir juos aplinkui sustatyti, kad anas būtų lyg palapinėje paslėptas. Paskui liepė atnešti dvidešimt ąsočių aliejaus, užpilti ant malkų ir padegti iš trijų pusių.

23. Įkaitus variniam rykui ir virš ugnies kylant žiežirboms, o visiems krikščionims drauge su pagonimis (ἑλλήνων) stovint ir stebint – krikščionys tikėjosi pelnyti jo šventąsias relikvijas, o pagonys nekantravo išvysti jo mirtį, – didysis Kristaus kovos laimėtojas įžengęs į krosnį atsisėdo per vidurį lyg ant suolo ir pasakojo aplink stovinčioms minioms: „Miesto turgaus aikštės viduryje išvydau išlakios ir gražios išvaizdos vyrą, kurio veidas švietė kaip saulė, jo rūbai balti kaip sniegas, ant jo galvos nepaprasto grožio vainikas, jo šlovės negaliu apsakyti. Karių su juo buvo nedaug, bet ir jie didžiai šlovingi. Išvydau ir kitą juodut juodutėlį su daug kareivių, panašiai kaip jis juodų, kurių plaukai buvo kaip supintos grandinės, ir jis turėjo gausybę ginkluotės. Šlovingasis pradėjo karą, niekingasis jį įveikė pražudęs jo kariuomenę ir kurį laiką puikavosi savo soste. Paskui sugrižo šlovingasis, įpykęs ir įniršęs, ir perskrodęs jo kariuomenę ją sutriuškino, o tą negarbingąjį imperatorių suėmęs, surišo jį ugninėmis grandinėmis. Ir ėmė garbingasis griauti jo namus, kuriuos anas anksčiau turėjo, net ir jo guolį sunaikino.“

24. Minios tai girdėjo ir matė jį likus sveiką tokioje siaubingoje kankynėje – nė plaukas nuo jo galvos nepražuvo ir joks degėsių kvapas iš jo nesklido. Tada tūkstančiai vyrų iš minios galingai sušuko: „Šlovė tau, Kristoforo Dieve, Dangaus Valdove, šlovė tau! Ir mes visi tikime į tave, kuris gali išgelbėti viltį į tave sudėjusius. Šis tavo tarnas tikrai suprato ir patikėjo, kad nėra jokio kito Dievo, išskyrus tave.“ Ir visi kartu tarė: „Dievų Dieve, darantis didingus ir nuostabius darbus, padėk ir mums šią valandą“, žengė į ugnį, iškėlė Kristaus kovotoją ir visi kartu sušuko: „Gėda tau, Decijau! Kristus nugalėjo tave ir visas tavo sumanymas žlugo!“ Išgirdęs šį riksmą, baimės apimtas imperatorius pasitraukė iš savo kabineto į rūmus. Tada velnias, pasivertęs žmogumi, įžengė į imperatoriaus namus bylodamas imperatoriui: „Imperatoriau, mūsų garbinimui galas, jei negebėsi apsiginti. Juk tokią liepsną įplieskus, anas kerais ugnį pažabojo ir tokia daugybė iš karto patikėjo jo žodžiais. Pats girdėjau juos tariantis kaip tave pražudyti.“

25. Išaušus rytui, Decijus liepė pasirengti aukoti stabams, o skelbėjams – nuo aukštų vietų skelbti: „Šiandien bus dievams aukojamos aukos, visi ateikite, o kas neateis, bus kalaviju nubaustas.“ Visiems suėjus aukoti demonams, palaimintasis Kristoforas pasikvietęs būrį įtikėjusiųjų į Kristų nuėjo į tą vietą, kurioje degė laužas. Ir jis pats ėmė taip giedoti: „Vainikas puikus, rojus spindi, aliejus – laidotuvių laužas. Šiek tiek pakentėkime ir pelnysime

vainiką.“ Ir taip giedojo visa minia, o dėl giedotojų balso saldybės prie jų rinkosi daug pagonių. Kai kurie uolesni pagoniško tikėjimo žmonės pasiskundė imperatoriui: „Mūsų tikėjimas sunaikintas, o jei pats sau nepadėsi, pražūsi.“ Iš rūmų greitosiomis išėjęs ginkluotas imperatorius atsėdė į teisėjo krasę apsuptas daugybės kareivių. Tirono liepimu apsupę šventuosius, septyni karių būriai ėmė juos kapoti. Palaimintasis Kristoforas stovėdamas viduryje drąsino juos kalbėdamas: „Pakentėkite, mano broliai, pakentėkite. Jūsų buveinė yra rojus, o jų – amžinoji ugnis.“ Klausydamiesi šventojo jie veržliai pasitiko mirtį dėl Kristaus, ir be gailesčio buvo užkapoti. Mat jis nenukirto jiems galvų, o sukapojo kaip papuolė, kaip vilkas įsibrovęs į avidę, paliktą be piemens.

26. Juos tokiu būdu pražudžius liepos mėnesio devintą dieną, imperatorius, suėmęs Kristoforą, grįžo į rūmus. Tada liepė didžiulį akmenį, kurį vos galėjo pavilkti trisdešimt vyrų, pergrežti per vidurį, perkišti grandinę, ją apvynioti apie šventojo kaklą ir įmesti į išdžiūvusį, patį giliausią koks ten buvo, šulinį tardamas: „Padarysiu jam taip, kad jo nė kaulelio niekas niekada nerastų!“ Šventajam Kristoforui kartu su akmeniu krentant į tą giliausią šulinį, pergrežtas akmuo sutrupėjo ir pavirto dulkėmis. O angelų iškeltas šventasis nuėjo tiesiai prie rūmų. Apie tai tučtuojau buvo pranešta imperatoriui, tas liepia jį sulaikyti ir jam taria: „Kodėl tokiais kerais darai šiuos savo stebuklus?“ Kadangi šventasis jam nieko neatsakė, vėl užsirūstinęs tironas liepia pagaminti varinį apsiaustą su gobtuvu ir, įkaitinus ugnimi, aprengti juo šventąjį. Kai net ir po tokio žiauraus kankinimo šventasis nenukentėjo, vėl, nejausdamas gėdos, jam tarė: „Nors dabar paklausyk manęs ir paaukok dievams.“ O tas atsakė: „Visagali Viešpatie, Jėzau Kristau, pagaliau priimk mano dvasią, kad aš galėčiau rasti atilsį tavo šlovėje.“ Tai taręs, nuleidęs galvą toliau meldėsi. O imperatorius, matydamas tokį šventojo užsispyrimą ir jo tikėjimo išpažinimo nepajudinamumą, paskelbė jam nuosprendį tardamas: „Kristoforą, kuris paniekino dievus ir mano įsakymus, liepiu nubausti nukertant galvą.“

27. Gavęs nuosprendį, šventasis išėjo iš rūmų ir nuėjęs prie baismės vykdymo vietos ir ten pamatęs daugybę jį lydinčių ir ašaras liejančių krikščionių, tarė jį laikančiam kariui: „Luktelėk, kad galėčiau pasimelsti.“ Ir sustojęs pradėjo taip melstis: „Jėzau Kristau, tiek kartų man pagelbėjęs, atseikėk imperatoriui tokį užmokestį, kad savo dienas užbaigtų demonų kankinamas ir vietoj duonos savo paties kūną grauždamas. Meldžiu tave, vienintelis Visagali, neregimasis Valdove ir tave mylinčiųjų Gelbėtojai, padėk šioje vietoje stovintiems ir visame pasaulyje esantiems krikščionims ir

suteik, Viešpatie, malonę mano kūnui, kad visi, kas turės kad ir mažiausią jo relikviją, su ja galėtų akivaizdžiai išvarinėti demonus. O kadangi daugelis nori mane turėti savo mieste, krašte, lauke ar kokioje nors kitokioje vietoje, tegu neištinka jų, o Viešpatie, jokia kruša nei rūstybė, vynuogienų nederlius. O jei juos kada nors ir ištiko nelaimė, man ten atkeliavus, saugok tas vietas, kad matydami gausiai išpildomus prašymus jie drauge su tavimi, žmones mylinčiu Dievu, gerbtų ir mane, tave karštai pamilusį, per amžių amžius. Amen!“ Ir pasigirdo jam balsas iš dangaus: „Tebūnie tau, kaip prašai. Ir neiškaudinsiu tavęs per amžius. Stebėsis tavimi dėl to, kad tau parūpo toks dalykas ir kad atsitiko, kaip prašei. Dabar jau atiduok savo kūną tiems, kas trokšta relikvijų ir bus taip, kad tas, kuris vertai prisimins tavo vardą, šaukdamasis užtarimo, išvengs vargo.“ Tai išgirdęs, tučtuojau taria budeliui: „Eikš vaike, daryk, kas tau liepta!“ Ir pažymėjęs save Kristaus ženklų⁶ šventasis, kai budelis jo nepaklausė, prisaikdino jį įvykdyti imperatoriaus įsakymą, ir šis, nukirtęs šventojo galvą, tuoj pat pats nusižudė prie šventojo palaikų.

28. Tuo metu atvykęs Atalijos vyskupas Petras⁷, davęs daug pinigų, pasiėmė šventojo palaikus, juos mira ištepęs ir į drobę įvyniojęs išsigabeno į savo miestą, esantį Persijos Antiochijos kaimynystėje, kur Dievas kasdien per juos daro daug nuostabių stebuklų savo šventojo, didžiojo kankinio Kristoforo garbei. O imperatorių Decijų netrukus po šventojo mirties užgulė baimė – dėl Dievo rūstybės jis ėmė nykti lyg sniegas pučiant pietų vėjui ir, šitaip suirus jo kūnui, jis, kaip prašė šventasis, buvo nusiūstas į amžinąją ugnį. Savo žemiškąjį gyvenimą didysis Kristaus kankinys Kristoforas užbaigė gegužės mėnesio devintą dieną, trečiadienį⁸, valdant bedieviškiausiajam imperatoriui Decijui, o tarp mūsų karaliaujant mūsų Viešpačiui Jėzui Kristui, kurio šlovė ir galybė kartu su bepradžiu Tėvu ir Švenčiausiaja, gyvenimą teikiančia Jo Dvasia dabar ir visados, ir per amžių amžius. Amen!

⁶ T. y. persižegnojęs.

⁷ Asmuo tapatintinas su Aleksandrijos vyskupu Petru (žr. šios publikacijos p. 204).

⁸ Lotyniškuose šv. Kristoforo kankinystės aprašymuose pažymima, kad tai buvo sekmdienį; žr. David Woods, *op. cit.*, p. 178.

THE *PASSIO* OF SAINT CHRISTOPHER,
PATRON SAINT OF VILNIUS (BHG 310)

Summary

This publication presents the translation of the description of the martyrdom of St Christopher from Medieval Greek into Modern Lithuanian. The translation was occasioned by the 700th anniversary (1323–2023) of Vilnius, the capital city of Lithuania. The introduction contains some data related to the cult and modern veneration of St Christopher in Vilnius. It also relies heavily on the 1994 article by David Woods in which the author argued quite convincingly that St Christopher was a historical person who died for the faith on 9 May 308.